

Mynd i'r afael â bwlio mewn ysgolion

Y Pwyllgor Deisebau | 12 Chwefror 2019
Petitions Committee | 12 February 2019

Papur briffio gan y Gwasanaeth Ymchwil:

Rhif y ddeiseb: P-05-862

Teitl y ddeiseb: Mynd i'r afael â bwlio mewn ysgolion

Testun y ddeiseb: Rydym yn credu bod achosion o fwlio mewn ysgolion yn cael eu hanwybyddu'n aml ac nad yw'r mater yn cael ei wynebu mewn gormod o achosion. Mae'n ofynnol i ysgolion fod â pholisi gwrth-fwlio ond, yn rhy aml, datganiad gwaith papur yn unig yw hyn na weithredir arno.

Rydym am i Gynulliad Cymru greu fframwaith gwrth-fwlio safonol y gellir ei orfodi drwy'r gyfraith. Mae bwlio mewn ysgolion yn aml yn effeithio ar y dioddefwyr ar hyd eu bywydau, felly mae angen newidiadau gan fod y system bresennol yn fethiant.

Yn aml, nid yw ysgolion yn cofnodi achosion o fwlio o'r fath oherwydd ofn gwneud niwed i'w henw da ac mae'r dioddefwyr sy'n codi llais yn aml yn canfod eu bod eu hunain yn cael eu cosbi, gan wneud mwy fyth o niwed i'w hunan-barch. Rydym yn mynnu y caiff achosion o fwlio eu cofnodi ac y gweithredir arnynt drwy system gofnodi well, teledu cylch cyfyng, adrodd, a chyswllt gorfodol â rhieni

1. Y cefndir

Dyletswyddau cyfreithiol

Mae dyletswydd gyfreithiol ar bob ysgol yng Nghymru i sicrhau bod unrhyw fath o fwlio yn cael ei drin yn effeithiol. Mae ystod o ddeddfwriaeth sy'n berthnasol i Gymru sydd â'r nod o amddiffyn plant a phobl ifanc rhag camdriniaeth, gan gynnwys bwlio. Mae'r ddeddfwriaeth bresennol sy'n berthnasol i fwlio yn cynnwys: Deddf Cydraddoldeb 2010; Deddf Addysg ac Arolygiadau 2006; Deddf Plant 2004; Deddf Addysg 2002; Deddf Llywodraeth Cymru 1998; Deddf Hawliau Dynol 1998; Mesur Hawliau Plant a Phobl Ifanc (Cymru) 2011.

O dan adran 89 o Ddeddf Addysg ac Arolygiadau 2006, mae'n ofynnol i benaethiaid ysgolion a gynhelir bennu mesurau i annog ymddygiad da ac atal pob math o fwlio ymhlith dysgwyr. Mae rhai ysgolion yn dewis cynnwys y wybodaeth hon mewn polisi gwrth-fwlio tra bod eraill yn ei chynnwys yn eu polisi ymddygiad. O dan Ddeddf 2006, mae'n rhaid i bob ysgol gael polisi ymddygiad yn ôl y gyfraith.

Canllawiau

Yng Nghymru, mae **canllawiau a chylchlythyrau Llywodraeth Cymru** yn cefnogi'r ddeddfwriaeth. Nid yw'r rhain yn gosod dyletswyddau cyfreithiol yn uniongyrchol, ond maent yn rhoi arweiniad i awdurdodau lleol ac ysgolion ar sut i weithredu polisiau bwlio o ddydd i ddydd. Bwriad y canllawiau yw cefnogi'r gwaith o gyflawni'r dyletswyddau cyfreithiol.

Yn unol â [Parchu Eraill: Canllawiau Gwrth-fwlio](#) Llywodraeth Cymru (Medi 2003), mae'n rhaid i **benaethiaid a chyrff llywodraethu gael polisi i atal pob math o fwlio ymhlith disgyblion**, a hynny yn ôl y gyfraith. Mae'r cylchlythyr yn nodi'r mathau o wybodaeth y dylid eu cynnwys o fewn polisi ysgol a sut y gall ysgolion fynd i'r afael â bwlio.

Mae'r cylchlythyr hefyd yn nodi y dylai uwch aelod o staff oruchwylio'r polisi; bod egwyddorion y polisi yn cael eu hadnewyddu'n rheolaidd er mwyn parhau i atgoffa disgyblion a staff; ac y dylai corff llywodraethu'r ysgol adolygu'r polisi yn flynyddol i sicrhau ei fod yn effeithiol.

Mae'r cylchlythyr yn awgrymu y dylai ysgolion gadw cofnodion cywir o achosion o fwlio ac ymateb yr ysgol.

Yn 2011, ychwanegodd Llywodraeth Cymru at y cylchlythyr gyda [chyfres o ddeunyddiau gwrth-fwlio](#) sy'n darparu arweiniad ac atebion ymarferol ar atal ac ymateb i achosion o fwlio mewn ysgolion.

2. Ymgynghoriad cyfredol Llywodraeth Cymru

Ar 14 Tachwedd 2018, cyhoeddodd Llywodraeth Cymru ymgynghoriad ar [ganllawiau drafft i herio bwlio mewn ysgolion](#). Daw'r cyfnod ymgynghori i ben ar 14 Chwefror 2019. Nod y canllawiau diwygiedig yw:

- Creu canllawiau cliriach, haws eu defnyddio, wedi'u targedu at y cynulleidfaoedd allweddol (ysgolion, llywodraethwyr, awdurdodau lleol, rhieni, plant a phobl ifanc);
- Esbonio'r agweddau allweddol yn gliriach (gan gynnwys rolau a chyfrifoldebau a chofnodi a monitro digwyddiadau);
- Sicrhau bod y canllawiau'n cwmpasu pob math o fwlio;
- Mynd i'r afael â bwlio mewn ffordd fwy cyfannol, gan sicrhau bod y canllawiau'n adlewyrchu polisiau a diwygiadau ehangach sydd ar waith eisoes a rhai a gyflwynir yn y dyfodol;
- Cynnwys a chyfeirio at adnoddau gwrth-fwlio yn y canllawiau i helpu ysgolion i roi'r polisi ar waith ar lefel weithredol.

Mae'r canllawiau drafft, diwygiedig yn cynnwys adran ar gofnodi a monitro. Mae'n dweud:

Dylai ysgolion gael trefniadau yn eu lle er mwyn adrodd am a chofnodi bwlio ac ymddygiad gwael. Drwy gynnal a chadw cofnodion effeithiol mae'n galluogi ysgolion i wirio os oes adroddiadau eraill am y dysgwyr, a gwneud penderfyniad am yr hyn sydd wedi ei gofnodi mewn dull cyfannol a gwybodus. Gall ysgolion adnabod patrymau ymddygiad ac ehangder y bwlio drwy fonitro digwyddiadau, a chymryd camau rhagweithiol i'w herio.

Mae'n mynd ymlaen i nodi y dylai ysgolion gofnodi pob achos o fwlio gan amlinellu'r mathau penodol o fwlio, gan gynnwys bwlio sy'n ymwneud â'r nodweddion gwarchoddedig a fydd yn helpu ysgolion i gefnogi Dyletswydd Cydraddoldeb y Sector Cyhoeddus o dan Ddeddf Cydraddoldeb 2010.

Mae'r canllawiau'n nodi mai'r ysgolion unigol fydd yn penderfynu pa ddata a gwybodaeth a gesglir ganddynt yng nghyd-destun materion penodol eu hysgolion.

3. Adroddiad Comisiynydd Plant Cymru

Ar 16 Gorffennaf 2017, cyhoeddodd Comisiynydd Plant Cymru [Stori Sam, Gwranddo i brofiadau plant a phobl ifanc o fwlio yng Nghymru](#). Roedd hyn yn cynnwys y blaenoriaethau a ganlyn i Lywodraeth Cymru er mwyn sicrhau gwelliant:

- Dylai Llywodraeth Cymru osod dyletswydd statudol ar ysgolion i gofnodi pob digwyddiad a'r mathau o fwlio sy'n cael eu nodi. Mae hyn yn golygu y bydd angen diffiniad clir o fwlio, i'w gytuno wedi ymgynghoriad llawn gyda phlant a phobl ifanc;
- Dylai Llywodraeth Cymru sicrhau bod addysg am hawliau plant yn elfen orfodol o'r cwricwlwm.

Mae ymgynghoriad Llywodraeth Cymru yn nodi bod adroddiad y Comisiynydd Plant wedi llywio'r gwaith o ddrafftio'r canllawiau diwygiedig.

Camau gweithredu Cynulliad Cenedlaethol Cymru

Yn 2017, ystyriodd y Pwyllgor Deisebau y ddeiseb, [P-05-752 Meithrin gallu plant i wrthsefyll seiberfwlio](#). Er i'r Pwyllgor gael ymateb gan Ysgrifennydd y Cabinet dros Addysg, ni roddodd y Deisebydd unrhyw ymateb pellach a chytunodd y Pwyllgor i gau'r ddeiseb.

Gwneir pob ymdrech i sicrhau bod y wybodaeth yn y papur briffio hwn yn gywir adeg ei gyhoeddi. Dylai darllenwyr fod yn ymwybodol nad yw'r papurau briffio hyn yn cael eu diweddarau o reidrwydd na'u diwygio fel arall i adlewyrchu newidiadau dilynol.